

MEGAY GÉZA ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA (1904–1963)

DOBROSSY ISTVÁN

Megay Géza tevékeny életére, sokoldalú szakmai munkásságára emlékezem halálának negyedszázados fordulóján, de engedtessek meg nekem, hogy tisztelettel idézzem nagy híru szülei emlékét is. Rájuk emlékezve szeretettel köszöntöm azokat a hozzátartozókat, családtagokat, ismerőseket, mindenkit, akik eljöttek, hogy felidézzük a Megay család tagjainak miskolci – egykori és mai – jelentőségét.¹

Már kihalt az a miskolci törzsökös generáció, amelynek tagjai ügyes-bajos dolgaik megbeszélésére a Forgó-hídnál adtak egymásnak találkát. Eltűnt a híd is, csak régi fotók, képeslapok idézik az egykori környezetet. Egyre kevesebben élnek közöttünk olyanok is, akik a Széchenyi–Szemere utcák sarkát „csak” Megay-saroknak ismerték, amelyből aztán a „villanyrendőr” lett. Ez pedig a Megay Róbert cukrászdájáról volt ismert és kapta nevét, de éppúgy kikopik a köztudatból lassan, mint a villanyrendőr.

Egy képeslapon Megay Róbert kézírásával megmaradt feljegyzés tudatja, hogy hol volt ez a ház, s ebben cukrászdája, de azt is, hogy a jeles mester ezt megelőzően melyik házban lakott. A lapot 1910-ben édesanyjának, Megay Gusztávnénak adta fel Kassára. A kapcsolatok tehát Kassára, s a használt előnév szerint Kiskarándra és Nagyváradra vezetnek. A lap tanulsága szerint a Miskolcra települt, s cukrászdát nyitó fiú a Széchenyi utca ma 56-os számú, emeletes házában lakott. A lakás- és üzletváltatásnak egy gázrobbanás volt a kényszerű oka. Ezt követően került sor az akkori – ma már nem létező – sarki ház megvásárlására, s ebben a legendás cukrászda kialakítására. Sajnos ennek részleteit nem ismerjük, eddig levéltári utalások sem kerültek elő. Mindez 1910 előtt történt. Megay Róbert 1922-ig vezette itt üzletét, amikor 52 éves korában elhunyt. A gyászjelentés szerint még élt három testvére, Oszkár, Artúr és Ernő, valamint édesanyja. Felesége Miskolczi Margit és gyermekei: Gusztáv, Márta, Margit, Róbert és Géza gyásztolták. Innen tudjuk, hogy a jeles cukrásznak öt gyermeke volt, s közöttük a legfiatalabb Géza, akiből autodidakta módon lett restaurátor, régész, néprajzos, természetbúvár, összességében sokoldalú ismeretekkel rendelkező muzeológus.

Talán furcsa, hogy Megay Géza életét tudományos utóéletével kezdtem. Teszem ezt azért, mert személyesen én már nem ismertem, de hagyatéki anyagának jelentősebb részét én rendeztem. A múzeum történeti osztályán a Megay-hagyaték külön irategyüttest képez. Ez az anyag, legalábbis ennek jelentős része 1969 februárjában került a múzeumba. A több oldalon keresztül tételesen felsorolt hagyatéki anyagot Zádor Tibor, a múzeum akkori igazgatója vette át Megay Géza feleségétől. (Sajnos néhány

1. 1988. október 31-én a Herman Ottó Múzeumban tudományos emlékülést tartottunk, ahol megemlékeztünk Leszih Andor és Megay Géza halálának 25. évfordulójáról. E tanulmány (a bibliográfia kivételével) az ott elhangzott előadás.

hónapja Zádor Tibortól is búcsút kellett vennünk.) A hagyatéki anyaggal tárgyak (személyes tárgyi emlékek, vagy muzeális értékű darabok) nem kerültek a múzeumba. A Megay-hagyatékot Bodó Sándor vette gondozásba, s az ő leltározási rendszere is jól érzékelteti, hogy fontos irategyüttest jelent a vasművességgel vagy az üveghuták történetével kapcsolatos anyag éppen úgy, mint a múzeumi munka egészét dokumentáló, több dossziényi munkaterv és beszámoló, vagy útjelentés. 1973–1974-ben minden iratot átnéztem, s az időközben előkerülteket leltározva, a teljes hagyatékot újra rendszereztem. Ennek eredményeként elkészült a vele kapcsolatos valamennyi dokumentum, feljegyzés, kézirat, tanulmány, fénykép bibliográfiája. Részben rá, részben Megay Róbertre és feleségére vonatkozó családi tárgyi emlékek, levelek, képeslapok kerültek ebben az évben a múzeumba. Ezért ehelyütt is köszönetemet fejezem ki Gödry Évának. Időközben a rokonság tagjai közül sikerült megismerkednem dr. Megay Róberttel, aki szintén nagyon sok, elsősorban emberi momentummal, visszaemlékezés-anyaggal segítette munkámat. Találkoztam Megay Géza özvegyével és lányával, tőlük is sok hasznos információt, valamint kéziratokat kapva tudtam kiegészíteni gyűjteményünket, másrészt Megay Gézával kapcsolatos eddigi ismereteinket. Köszönet érte mindenkinek.

Amit Megay Géza életéről és munkásságáról eddig tudunk, s amit a múzeum őriz, hiánytalanul mutatja az alábbi bibliográfia, tehát Megay Géza múzeumban őrzött hagyatéki anyagának listája:

1. Adatok a Herman Ottó Múzeum 10 éves történetéhez (1944–1954). Kézírásos. Miskolc, 1954. 11. – HOM HTD 69. 5. 67.
2. Adatok a tibolddaróci műemlékekről. Gépelt. Miskolc, 1953. 2. – HOM HTD 69. 5. 139.
3. Adatok az aranyosi csárda múltjához. Tanulmány kézirat. Miskolc, 1956. 9. – HOM HTD 69. 5. 147.
4. Az agyagformálástól a kristályüvegig. Rádió-előadás gépelt szövege. Miskolc, 1954. 7. – HOM HTD 73. 484. 13.
5. Asszonyok a magyar történelemben. Gépelt. Miskolc, é. n. 8. – HOM HTD 73. 484. 7.
6. Áttekintés Lillafüred történetéről. Gépelt kézirat töredéke. Miskolc, é. n. 2. HOM HTD 73. 484. 25.
7. Az Avas. Gépelt. Miskolc, 1960. 2. – HOM HTD. 73. 484. 26.
8. Az Avas. + Szigethy F.: Kőkorszak az Avas alján. Rádió-előadás gépelt szövege + vers kézirat. Miskolc, 1960. 4. – HOM HTD 69. 5. 19.
9. Az avasi kilátó története. Kézírásos. Miskolc, 1959–1963. 4 + 3 újságcikk. – HOM HTD 69. 5. 46. 1–4.
10. Beszámoló a „Herman Ottó emlékakció” előkészítő munkálatairól. Gépelt + kézírásos levelek. Miskolc, 1958. 4. – HOM HTD 73. 484. 70. 1–4.
11. A bélépátfalvai Peskő-barlang leírása. Gépelt. Miskolc, 1960. 1. – HOM HTD 69. 5. 162.
12. Borsod és Gömör vármegyék műemléki jegyzéke. Gépelt + kézírásos. (Utóbbi Leszih Andor anyaga.) Miskolc, 1945. 17. – HOM HTD 69. 5. 169. 1–2.
13. A Borsod-Miskolci Múzeum ipartörténeti emlékei. (Kronológiai összesítés.) Gépelt. Miskolc, é. n. 3. – HOM HTD 73. 484. 20.
14. A boldogkőváraljai Zichy-kastély műemléki szemléje. Gépelt jelentés. Miskolc, 1953. 2. – HOM HTD 69. 5. 150.
15. 1. Borsod megye és Miskolc jeles szülöttei. 2. Szendrei János kitüntetései. Gépelt. Miskolc, 1950. 2. – HOM HTD 69. 5. 11. 1–2.
16. „Borsod Népe” c. honismereti kiállítás tématerve (Lajos Árpád, Megay Géza és Bodgál Ferenc közös munkája.) Gépelt. Miskolc, 1962. 2. – HOM HTD 69. 5. 86.
17. Büdöspeszt-barlang leírása. Gépelt. Miskolc, 1960. 1. – HOM HTD 69. 5. 167.
18. Bükki üveghuták jegyzetei. Kézírásos vegyes jegyzetek. Miskolc, 1954. 13. – HOM HTD 69. 5. 154.
19. A bükki üveghutákról I. Gépelt dolgozat. Miskolc, 1954. 101. – HOM HTD 69. 5. 79.
20. A bükki üveghuták II. Gépelt dolgozat. Miskolc, 1954. 87. – HOM HTD 69. 5. 78.
21. A bükki üveghuták III. Gépelt. Miskolc, 1954. 70 + 34 fotó. – HOM HTD 69. 5. 77.

22. A bükki üveghuták IV. Vegyes kéziratok feljegyzések. Miskolc, 1950-es évek. 80. – HOM HTD. 69. 5. 76.
23. Bükki üveghuták V. Gyűjtőfüzetek, vegyes kézírások. Miskolc, 1950-es évek. 105. – HOM HTD. 69. 5. 75.
24. A bükki üveghuták VI. Kézírás + fénykép. Miskolc, 1954. 9 gyűjtőfüzet + 15 fénykép – HOM HTD. 69. 5. 74.
25. A Bükk hegység barlangjai. Kéziratok táblázat, jegyzetek, képjegyzék a barlangokról. Miskolc, 1947–1962. 5. – HOM HTD 69. 5. 142. 1–2.
26. Csoportkép férfiakról, közöttük Leszih Andor és Megay Géza. Fotó. Miskolc, 1928. – HOM HTD. 84. 1. 13. 1–2.
27. Csoportkép férfiakról, közöttük látható Leszih Andor és Megay Géza is. Fotók. Miskolc, 1930 körül. – HOM HTD 84. 1. 14. 1–2.
28. A diósgyőri várom. Gépelt. Miskolc, 1961. 3. HOM HTD 69. 5. 22. 1–3.
29. 1. Diósgyőr vasgyártása és kohászata, az ezzel összefüggő bányászat története. 2. A Bányászati és Kohászati Múzeum elhelyezése. Gépelt. Miskolc, 1960. 13.–HOM HTD 69. 5. 157.
30. Fazola Borbála és férje, Siegel József által alapított Nepomuki Szent János szobor alapítólevelének fordítása. (Saád Andorral közösen.) Alapítólevelé másolat és fordítás. H. n. 1953. 2. HOM HTD 73. 484. 57. 1–2.
31. Fábry Béla levele Megay Gézához, amely vázlat Szemere Bertalan életéről. Kézírásos. H. n. é. n. 1. – HOM HTD. 73. 484. 56.
32. Feljegyzés a sötétkapui házra vonatkozóan. A „Sötétkapu” történeti leírás, jegyzetek. Kézírásos. Miskolc, 1955. 3 + 1 újságcikk. – HOM HTD. 69. 5. 91. 1–2.
33. Feljegyzések a Bató családra és Bató Eszterre vonatkozóan. Kézírásos. Miskolc, 1960. 20.– HOM HTD. 69. 5. 57.
34. Feljegyzések a Kossuth-bankók elégetésével, a 19. századi pénzügyviszonyokkal kapcsolatban. Gépelt jegyzetek. Miskolc, é. n. 5. – HOM HTD. 73. 484. 12.
35. Feljegyzés a miskolci asztalos cég 1799-es cégpecsétjéről. Kézírásos. Miskolc, 1960. 1. – HOM HTD. 69. 5. 60.
36. Feljegyzések helytörténeti munkáról, munkatervek, különböző jelentések: 1. Beszámoló a HOM 1951. évi munkájáról, az 1952. évi munkaterv, 2. az 1953. évi munkaterv, 3. M. G. 1954. évi munkatervei, 4. M. G. 1955. évi munkatervei, 5. M. G. 1956. évi munkaterve, 6. M. G. 1957. évi munkaterve, 7. M. G. 1958. évi munkaterve, 8. M. G. 1960. évi beszámoló jelentése, 9. M. G. 1961. évi beszámoló jelentése, 10. M. G. 1962. évi beszámoló jelentése, 11. M. G. 1963. évi beszámoló jelentése és munkaterve. Gépelt. Miskolc, 1953–1963. 50 + 75. HOM HTD. 73. 484. 39. 1–46.
37. Feljegyzések, lapkivágások a miskolci fényképészekre, a fotóéletre vonatkozóan. Gépelt + kézírásos. Miskolc, 1930 körül, 3 lap, 9 kivágás, 1 fotó. HOM HTD. 69. 5. 56.
38. A forrásvölgyi (Bükk fennsík északi része) barlang leírása. Gépelt. Miskolc, 1960. 1. – HOM HTD. 69. 5. 170.
39. A francia forradalom (előadás vázlata). Gépelt. Miskolc, 1944. 28. (Kun Miklós aláírásával.) – HOM HTD. 73. 484. 3.
40. A füzéri vár történetének leírása. Gépelt kézirat. Miskolc, 1961. 3. – HOM HTD. 69. 5. 14.
41. Gépelt jegyzetek Nagymiskolc kialakulásának történetéhez. Gépelt + kézírásos. Miskolc, 1960 körül. 20 + 2 újságvivágás. – HOM HTD. 69. 5. 41. 1–3.
42. A görömböly-tapolcai száraz barlang leírása. Gépelt jelentés. Miskolc, 1931. 2. – HOM HTD. 69. 5. 8.
43. Gyűjtőfüzetek, vegyes kéziratok, feljegyzések a gyűjteménygyarapítással, védetté nyilvánítással és a leltározással kapcsolatban. Miskolc. 1950–1960. 130. HOM HTD. 73. 484. 51. 1–9.
44. Gyűjtőfüzetek (leltározás, nyilvántartás, restaurátori munka.) (Kézírásos. Miskolc, é. n. 190. – HOM HTD. 73. 484. 32. 1–11.
45. Hagyaték (Megay Géza hagyatéki ügye, a megvásárolt hagyatéki anyag listája.) Gépelt. Miskolc, 1969. 7. HOM HTD. 73. 783. 1.
46. A hámosi „Molnár-szikla” legendájának leírása. Gépelt. Miskolc, é. n. 1. – HOM HTD. 73. 484. 28.
47. A hámosi „Molnár-szikla” legendájának leírása. Gépelt dolgozat. Miskolc, 1958. 7. – HOM HTD 69. 5. 45.

48. A hejőkeresztúri iskolagyűjtemény és tájmúzeum patronálásával, ellenőrzésével kapcsolatos vegyes iratanyag. Gépelt jelentések. (Kiállítás, gyűjtés, leltár, nyilvántartás + gyűjtőfüzet.) Miskolc–Hejőkeresztúr, 1958–1962. 26. – HOM HTD 69. 5. 122. 1–2.
49. A Herman Ottó Múzeum állandó kiállításának forgatókönyv vázlata (a helytörténeti rész tervezete). Gépelt. Miskolc, 1963. 9. – HOM HTD 73. 484. 24.
50. A Herman Ottó Múzeum kincsei című kiállítás helytörténeti anyagának leltára. Gépelt. Miskolc, 1962. 3. – HOM HTD 69. 5. 66.
51. A Herman Ottó Múzeum személyzetének ügyei (feljegyzések, jegyzőkönyvek, igazoló jelentések). Gépelt. Miskolc, 1953. 63. – HOM HTD 69. 5. 17.
52. A Herman Ottó Múzeumra vonatkozó adatok, kéziratok, újságcikk és tervrajz. (Múzeumtörténeti adalékok.) Gépelt + kézírásos. Miskolc, é. n. 32. – HOM HTD 73. 484. 29. 1–17.
53. Hernádszurdok ónedényei és sírkövei. (Néprajzi gyűjtés füzetben.) Kézírásos. Miskolc–Hernádszurdok, 1959. 5. – HOM HTD. 69. 5. 120.
54. Jegyzetek Lillafüred történetéhez. Gépelt. Miskolc, 1960. 7. – HOM HTD. 69. 5. 54. 1–7.
55. Jelentés az „aranyosi csárdá”-nál lévő, állítólagos 48-as orosz tábornok síremléke ügyében. Gépelt + kézírásos jelentés. Miskolc, 1947. 8. – HOM HTD. 73. 484. 17.
56. Jelentés az „aranyosi csárdá”-nál lévő állítólagos 48-as orosz tábornok síremlékéről. Gépelt + kézírásos, illusztrált változat. Miskolc, 1947. 5 + 3. HOM HTD. 69. 5. 121. 1–2.
57. Jelentés a bánfalvi Vladár-kastély neogót cserépkályhájáról. Gépelt. Miskolc, 1955. 3. – HOM HTD. 69. 5. 7.
58. Jelentés a berzéki Eötvös-kastély, műemléki vizsgálatáról. Gépelt. Miskolc, 1955. 3. – HOM HTD 69. 5. 146.
59. Jelentés a bodrogkeresztúri műemlékekről (Rákóczi-ház, Eötvös-kastély, Kossuth u. 365. Tanácsháza). Gépelt. Miskolc, 1954. 3. – HOM HTD. 69. 5. 149.
60. Jelentés a csobajai kastély ügyében. Gépelt. Miskolc, 1953. 1. – HOM HTD. 69. 5. 153.
61. Jelentés a füzerradványi várban talált fegyver- és kerámiaanyagról. Gépelt. Miskolc, 1953. 1. – HOM HTD. 69. 5. 12. 1–2.
62. Jelentés a girincsi kastély műtárgyainak múzeumba szállításáról. Gépelt. Miskolc, 1953. 1. – HOM HTD. 69. 5. 13.
63. Jelentés a mérai, fulókercsi, alsó- és felsőszolcai, berzéki, sajhóhidvégi, sajoszentpéteri és sajobábonyi honismereti szakkörökről és a cigánylakosság kulturális és szociális helyzetéről. Gépelt. Miskolc, 1962. 8. HOM HTD. 69. 5. 85.
64. Jelentés és javaslat a monoki Andrássy-kastély műemlékké nyilvánítása ügyében. Gépelt. Miskolc, 1954. 1. – HOM HTD. 69. 5. 127.
65. Jelentés és jegyzet az arlói róm. kat. templom szemléjéről. Gépelt + kézírásos. Miskolc, 1955. 2. – HOM HTD 69. 5. 144. 1–2.
66. Jelentés a putnoki helytörténeti gyűjtésről, gyűjtőfüzet melléklettel. Gépelt + kézírásos. Miskolc, 1960. 1 + 32. – HOM HTD. 69. 5. 93.
67. Jelentés a ragályi Balassa-kastély műemléképületeinek bontása ügyében. Gépelt. Miskolc, 1951. 1. – HOM HTD. 69. 5. 94.
68. Jelentés a rásonysápberencsi műemléki templom ügyében. Gépelt jelentés. Miskolc, 1954. 4. – HOM HTD. 69. 5. 95.
69. Jelentés a sajoszentpéteri műemlékek védelmében (hiányos). Gépelt. Miskolc, 1954. 7. – HOM HTD. 69. 5. 109.
70. Jelentés a sajavamosi vár pincéjének hasznosításáról. Gépelt. Miskolc, 1953. 1. – HOM HTD. 69. 5. 131.
71. Jelentés a szerencsi vár pincéjének hasznosításáról. Gépelt. Miskolc, 1953. 1. – HOM HTD. 69. 5. 131.
72. Jelentés a szerencsi honismereti szakkörök munkájáról. Gépelt. Miskolc, 1962. 2. – HOM HTD. 69. 5. 133.
73. Jelentés a szerencsi műemlékekről (vár. rk. templom. ref. templom, Rákóczi Zsigmond síremléke). Gépelt. (Vargha Lászlóval közösen végzett bejárás dokumentációja) Miskolc, 1950. 4. – HOM HTD. 69. 5. 134.
74. Jelentés a szikszói ref. templom lőréses erődfaláról és a rásonysápberencsi gyűjtőútról. Gépelt. Miskolc, 1954. 3. – HOM HTD. 69. 5. 136.
75. Jelentés a szirmabesenyői és a sajavamosi műemlékekről, valamint műtárgyaikról. Gépelt + kézírásos. Miskolc, 1946–1954. 13. – HOM HTD. 69. 5. 137.

76. Jelentés a taktabáji kastélyról. Gépelt. Miskolc, 1953. 3. – HOM HTD 69. 5. 143.
77. Jelentés a tiszatardosi róm. kat. templom műemléki felülvizsgálatáról. Gépelt. Miskolc, 1954. 8. – HOM HTD. 69. 5. 9.
78. A Kecskelyuk-barlang leírása. Gépelt. Miskolc, 1960. 1. – HOM HTD. 69. 5. 163.
79. A keresztény háborúk (Kun Miklós pecsétaláírásával). Gépelt. Miskolc, 1942. 6. – HOM HTD 73. 484. 2.
80. Kiegészítés „Miskolc városképi és műemléki vizsgálata” c. kiadványhoz. Gépelt. Miskolc, 1960. k. 10. – HOM HTD 73. 484. 22.
81. Kigyűjtés a miskolci utcanevekről (Leszih Andor anyaga lehet). Gépelt jegyzék. Miskolc, 1945. 68. – HOM HTD 69. 5. 82.
82. Kijegyzések miskolci szobrokról + egy újságcikk a felavatott Egressy-szoborról. (Közöttük Vargha László cédulái.) Gépelt + kéziratos. Miskolc, 1956. 8 + 1 újságcikk. – HOM HTD. 69. 5. 53. 1–2.
83. Köedénygyárak. (A Borsod megyei köedénygyárak történetéről, produktumairól rajzokkal és fotókkal.) Kézírásos és gépelt cédulagyűjtemény. Miskolc, 1963. 63. – HOM HTD 69. 5. 51.
84. Kimutatás a miskolci Herman Ottó Múzeumban levő napi- és hetilapok állapotáról. Kézírásos + gépelt. Miskolc, 1951. 19. – HOM HTD. 69. 5. 15.
85. Kimutatás a város helyiségeiben lévő összes képről és festményről. Kézírásos. Miskolc, 1947. 12. – HOM HTD. 73. 484. 53. 1–3.
86. Kimutatás a volt miskolci 10-es Honvéd Hadimúzeum Egerbe szállított tárgyairól. Gépelt. Miskolc, 1943/1944. k. 8. – HOM HTD 73. 484. 30.
87. Dr. Kókai Kun Bertalan (püspök) életrajza. Gépelt. Miskolc, 1910. k. 6. (Idegen anyag a hagyatékban.) – HOM HTD 69. 5. 35.
88. A kolerajárvány emlékei a Herman Ottó Múzeumban. Gépelt (tanulmány és cédulagyűjtemény) Miskolc, 1956. 14. – HOM HTD 69. 5. 29.
89. Különböző feljegyzések a múzeummal kapcsolatban (múzeumi alapszabály, átadás-átvételi jegyzőkönyvek, gyűjtemény leltározás, átcsoportosítás, múzeumi értekezletek, kitelepítettek anyaga stb.). Kézírásos + gépelt. Miskolc, é. n. 84. – HOM HTD 73. 484. 44. 1–84.
90. Különböző feljegyzések (duplumok) az üvegművességgel, s elsősorban a bükki üvegputákkal kapcsolatban. Gépelt. Miskolc, 1950–1960. 98. – HOM HTD. 73. 484. 15. 1–14.
91. Különböző meghívók Megay Gézához címezve. Kisnyomatványok. Miskolc, 1930–1962. 47 db. – HOM HTD. 73. 484. 50. 1–47.
92. Levelezés és jelentés a sajjóörösi volt Melczer-kastély ügyében. Gépelt jelentés. Miskolc, 1953. 6. – HOM HTD. 69. 5. 110.
93. Madách Imre: Az ember tragédiája – méltatás. (Kun Miklós anyagából.) Gépelt. Miskolc, 1960. k. 8. – HOM HTD 73. 484. 6.
94. A magyar ifjúság önképzőköre a reformkorban. (Kun Miklós gumipecsétes aláírásával.) Gépelt. Miskolc, 1954. 9. – HOM HTD. 73. 484. 1.
95. Magyar világjárók. (Kun Miklós anyagából.) Gépelt. Miskolc, 1939. 10. – HOM HTD. 73. 484. 4.
96. Megay Géza és Pecze János jelentése a monoki Kossuth-múzeum fejlesztéséről. Kézírásos + gépelt. Miskolc, 1954. 5. – HOM HTD. 69. 5. 128.
97. A mérái református templom műemléki szemléje. Gépelt. Miskolc, 1958. 3. – HOM HTD. 69. 5. 159.
98. A mindszenti római katolikus templom leírása. Gépelt. Miskolc, 1960. 8. – HOM HTD. 69. 5. 20.
99. Miskolc az újkorban. Előadás gépelt kézírata + az előadás nyomtatott plakátja. Miskolc, 1954. 5. – HOM HTD. 69. 5. 92.
100. Miskolc és környékének története az őskortól a honfoglalás koráig. Gépelt tanulmány. Miskolc, 1960. 32. – HOM HTD. 69. 5. 25.
101. Miskolc és környékének története az őskortól a honfoglalás koráig. (Befejezetlen tanulmány.) Gépelt. Miskolc, 1960. k. 32. – HOM HTD. 73. 484. 16.
102. Miskolc története 1711–1911 között. Előadás hiányos kézírata. Gépelt. Miskolc, 1960. 16. – HOM HTD. 73. 484. 18. 1–2.
103. Miskolc műemlékjellegű épületei és műemlékei (32 épület leírása.) Gépelt. Miskolc, 1959. 25. – HOM HTD. 69. 5. 55.

104. Miskolci városrendezés, műemléki séták. Gépelt. Miskolc, 1959. 7. – HOM HTD. 69. 5. 55.
105. Miskolc műemlék, műemlék jellegű és városképi jelentőségű épületei. Kimutatás. Miskolc, 1959. 5. – HOM HTD. 69. 5. 55.
106. „Miskolc városképi és műemléki vizsgálata” című kiadványhoz kiegészítés. Gépelt. Miskolc, é. n. 9. – HOM HTD. 69. 5. 55.
107. Miskolc város ipartörténete. Gépelt. Miskolc, 1958. 138 + 1 térkép – HOM HTD. 69. 5. 58.
108. Ipartörténeti feljegyzések. Gépelt. Miskolc, é. n. 12. – HOM HTD. 73. 484. 19.
109. Miskolc város térképei az 1930–1950 közötti időszakból (jegyzetekkel). Miskolc, 1930–1950. fű. – HOM HTD. 69. 5. 64. 1–10.
110. A miskolci avasi temető védendő síremlékeinek jegyzéke. Neves emberek síremlékei Miskolcon. Gyűjtőfüzetek az avasi és az evangélikus temető síremlékeiről. Gépelt + kézirásos. Miskolc, 1959. 13. – HOM HTD. 69. 5. 44.
111. A Miskolci Dalaregylet értéktárgyainak listája. Kézírásos. Miskolc, 1937. 1. – HOM HTD. 73. 484. 64.
112. A miskolci emléktáblák utcák szerint rendezett felsorolása. Gépelt. Miskolc, 1950. 12. – HOM HTD. 69. 5. 2.
113. A miskolci fazekasok névsora 1765–1958 között. Kézírás. Miskolc, 1958. 91. – HOM HTD. 69. 5. 63.
114. A miskolci fésűs mesterségre vonatkozó feljegyzések. Kézírásos jegyzetek, fényképek, rajzok, nyomtatványok. Miskolc, 1932. 136. – HOM HTD. 69. 5. 1.
115. A miskolci görögkeleti templom története és műleírása. Kézírásos + gépelt. Miskolc, 1960. 8. – HOM HTD. 69. 5. 32.
116. A miskolci „Jézus kútja” leírása. Gépelt. Miskolc, 1957. 1. – HOM HTD. 69. 5. 104.
117. A miskolci Juraeskó kalapos cég iratai. Vegyes iratok, feljegyzések. Miskolc, 1952. 19. – HOM HTD. 69. 5. 59.
118. A miskolci Műemléki és Városépítési Bizottság feljegyzései, jegyzőkönyvei. Kézírásos + gépelt. Miskolc, 1953–1954. 71. – HOM HTD. 69. 5. 70.
117. A miskolci nyomdászat kronológiái (történeti áttekintés 75 miskolci nyomdáról). Gépelt. Miskolc, 1950–1960. 10. – HOM HTD. 73. 484. 23.
120. A miskolci nyomdászat kronológiája és a nyomdászattal kapcsolatos cédulagyűjtemény. Kézírásos + gépelt. Miskolc, 1961. 124. – HOM HTD. 69. 5. 26.
121. A miskolci órásipar története. Gépelt + kézirásos + tanulmány különnyomata. Miskolc, 1954–1960. 147. – HOM HTD. 69. 5. 43.
122. A miskolci ref. iskolával kapcsolatos növendékek és tanárok nevei. Gépelt. Miskolc, 1960. 2. – HOM HTD. 69. 5. 81.
123. Miskolci – részben Borsod megyei – mesterjegyes téglák és téglajegyek katasztere. Kutatócédulák. Témája: mesterjegyes téglák. Kézírásos. Miskolc, 1955. 8 + 13. – HOM HTD. 69. 5. 84.
124. A miskolci színház és színészet története. Kézírásos + gépelt. Miskolc, 1952. 135. – HOM HTD. 69. 5. 83.
125. A miskolci szoborbizottság iratai (előadás gépelt kézirata, gépelt névjegyzékek, nyomtatott meghívók, újságcikkek). Miskolc, 1955. 34 + 2. – HOM HTD. 69. 5. 6.
126. A miskolci vasipari kézművesség és emlékei a Herman Ottó Múzeumban. (Géppel és kézzel írt tanulmánytöredékek, jegyzetek, cédulák, tárgyleírások). Miskolc, 1953–1954. 82. – HOM HTD. 69. 5. 71.
127. A miskolci vasipar történetével kapcsolatos kutatások eredményei. Ipartörténeti kézirat, főleg múzeumi tárgylisták. Kézírásos. Miskolc, 1950–1960. 54. – HOM HTD. 73. 484. 21.
128. A miskolci vasút története. Kézírásos. Miskolc, 1959. 5 + 1 tábla. – HOM HTD. 69. 5. 40.
129. A tatárjárás Borsod megyében. Gépelt. Miskolc, 1955. 14. – HOM HTD. 69. 5. 117.
130. Munkatervék, útijelentések, beszámolók. Vegyes gépelt és kézirásos anyag. Miskolc, é. n. 189. – HOM HTD. 73. 484. 40.
131. Múzeummal kapcsolatos jelentések és feljegyzések. Kézírásos + gépelt + nyomtatott. Miskolc, 1936–1954. 244. – HOM HTD. 73. 484. 42.
132. Múzeumi munkával kapcsolatos vegyes iratanyag. Miskolc, 1940–1960. 201. – HOM HTD. 73. 484. 43.
133. Múzeumi kölcsönzések, átvételi elismervények, nyugták, úti számlák, vegyes. Megay Gézára vonatkozó gépelt és kézirásos anyag. Miskolc, 1950–1961. 430. HOM HTD. 73. 484. 41.

134. Múzeumi restaurátor tudományos műszaki munkája. Előadás gépelt kézírata. Miskolc, 1950. 7. – HOM HTD. 73. 484. 8.
135. Nagymiskolc leírása. Gépelt. Miskolc, 1960. 7. HOM HTD. 69. 5. 108.
136. Mikor az öreg csizmadia búcsúzik a szerszámaitól. Kézírásos + gépelt. Miskolc, 1930. 17. – HOM HTD. 69. 5. 39.
137. Összeállítás a Borsod megyei kastélyokról. Kézírásos + gépelt. Miskolc, 1952. 4. – HOM HTD. 69. 5. 160.
138. Paprikatermelés Igriciben. Kézírásos néprajzi gyűjtés. Miskolc, 1933. 3. – HOM HTD. 69. 5. 118.
139. Pácínra vonatkozó jegyzetek. Gyűjtőfüzet. Miskolc, 1959. 12. – HOM HTD. 69. 5. 123.
140. A répáshutai Balla-barlang leírása. Gépelt. Miskolc, 1960. 1. – HOM HTD. 69. 5. 165.
141. Riport Herman Ottó halálának évfordulóján. A Borsod-Miskolci Múzeum ipartörténeti emlékei. Gépelt. Miskolc, 1954. 6. – HOM HTD. 69. 5. 80.
142. Rudabányai kopjafák. Kézírásos gyűjtőfüzet. Miskolc, 1961. 10. – HOM HTD. 69. 5. 96.
143. A sajókazai kastély és tartozékainak műemléki felülvizsgálata. Gépelt. Miskolc, 1954–1958. 19. HOM HTD. 69. 5. 112.
144. A sajtóvidéki cigányság helyzete. Gépelt felmérés. Miskolc, 1962. 1. – HOM HTD. 69. 5. 88.
145. Sírfeliratok a bükkzsérci temetőben. Kézírásos gyűjtőcédulák. Bükkzsérc. 1936. 4. – HOM HTD. 69. 5. 148.
146. A szabadságharc Borsod megye területén lezajlott eseményei és a szabadságharcra vonatkozó fontosabb, a városi könyvtárban meglévő könyvek jegyzéke. Gépelt. Miskolc, 1960. 65. – HOM HTD. 69. 5. 42.
147. Személyes vonatkozású feljegyzések. Kézírásos + gépelt. Miskolc, é. n. 170 + 340 + 270 + + 420 + 52. – HOM HTD. 73. 484. 38., 73. 484. 37., 73. 484. 36., 73. 484. 35., 73. 484. 34.
148. Széki gróf Teleki László méltatása. Gépelt. Miskolc, 1961. 6. – HOM HTD. 73. 484. 5.
149. A Szilvásvárad mellett található Istállóskő-barlang leírása. Gépelt. Miskolc, 1960. 1. – HOM HTD. 69. 5. 164.
150. Szirma. Fáskert kataszteri térképe és a tulajdonosok névsora. Gépelt. Miskolc, 1949. 5. – HOM HTD. 69. 5. 135.
151. Szendrői síremlékek. Kézírásos gyűjtőfüzetek. Miskolc, 1960. 7. – HOM HTD. 69. 5. 115.
152. A Szentléleki kolostorrom. Gépelt, javított kézirat. Miskolc, 1960. 1. – HOM HTD. 69. 5. 3.
153. A szerencsi állami általános fiúiskola régészeti gyűjteményének leltára. Gépelt kézirat, szöveg közötti illusztrációkkal. Miskolc, 1951. 5. – HOM HTD. 69. 5. 116.
154. Szilágyi István csizmadiamester visszaemlékezései „72 év az iparban” címmel. Kézírásos + gépelt jegyzetek. Miskolc, 1959. 17. – HOM HTD. 69. 5. 47.
155. Tanulmány kézirat a csizmadiákról, egy élő csizmadia mesterről. Gépelt. Miskolc, 1954. 16. HOM HTD. 73. 484. 27.
156. A tapolcai fürdőre vonatkozó adatok, feljegyzések. Gépelt. Miskolc, 1941., 1954., 1960. 6. – HOM HTD. 69. 5. 106.
157. Tématerv a „Miskolc története” című állandó kiállításhoz. Gépelt. Miskolc, 1956. és 1962. 20. – HOM HTD. 69. 5. 72.
158. Történeti adatok a miskolci városnézési sétákhoz. Kézírásos és gépelt. Miskolc, 1959. 5. – HOM HTD. 69. 5. 49.
159. Vak Bottyán generális miskolci szálláshelye. Gépelt. Miskolc, 1953. 5. HOM HTD. 69. 5. 27.

Ez tehát az életmű, ez a mindenki számára hozzáférhető tudományos tevékenység, az a produktum, amelyben Megay Géza tovább él. Ebből nem érződik a rövidek szabott, s göröngyössé alakult életút. Ezt feltárva, az embert felidézve lapozzunk bele önéletrajzaiba, személyes dokumentumaiba, az általa írt, s a hozzá címzett levelekbe.

Valamennyi önéletrajz-változatból kitetszik, hogy Megay Géza Leszli Andort rajongásig szerette és mélységesen tisztelte. Mellette rendkívül sokat tanult, szakmailag nagyon kiegyensúlyozott, sikeres, eredményes éveket élt. Mint generációja valamennyi tagjának életében, az övében is mély nyomokat hagyott a háborús frontszolgálat. De ezután, még 1950-ig ott áll mögötte a szakmai és emberi nagyság, az egészségileg nagyon megrokkant Andor bácsi. Az ő múzeumi távozásával Megay Géza életének is lezárult egy nagy szakasza. 1951–1952 között Vargha László személyében új igazgató

került a múzeum élére. Minden jel szerint harmonikus, jó kapcsolatú időszak, rövid időszak következett. 1953-ban rövid időre Megay lett a megbízott igazgató, majd ez év szeptemberétől Komáromy József. Alapvetően különböző mentalitású, különböző pozícióban lévő emberek, rendkívül kemény és nehéz társadalmi és múzeumi légkör, Megay számára alig elviselhető időszak. Röviden így összegezhető az az egy évtized, amely taszította, de egyben össze is kötötte őket. Az élet nagy csatái, háborúi után hagyatékuk békességben fér meg egymás mellett, várva mindazokat, akik megszólaltatva anyagukat megkeresik helyüket a magyar múzeumügyben és a tudománytörténetben.

Megay Géza valamennyi önéletrajza megegyezik abban, hogy gyermekkorát gyorsan átugorja, azaz gyermekkoráról beszélve azonnal a múzeumi dolgokra, eseményekre tér ki. Egyikben írja: „Az első világháború után az elemi iskolából kikerülve, már mint gyermek nagy vonzalmat éreztem a múzeum iránt. Látogatásaim során megismerkedtem a múzeumi anyaggal. Amikor csak tehettem, bejártam a múzeumba dolgozni, rendezésnél, ásatásoknál, barlangkutatásoknál segédkezni. Múzeumi munkásságom ekkor nagyrészt gyakorlati téren merült ki.”² A múzeumi évek során olyan egyéniségekkel is kapcsolatba került, akik autodidakta felkészültségét magas színvonalra emelték. Sokat tanult Hillebrand Jenő, Kadič Ottokár és Saád Andor ásatásainál, Visky Károly, Györffy István és Bátky Zsigmond pedig a néprajzi gyűjtéseknél volt nagy okulására. Ő mindezt nagy érzékkel gyümölcsoztette saját munkájában. Volt a felsoroltakon kívül még egy tanítómestere: maga a múzeumba került anyag. Kerámia, fa, vas, bronz, textil vagy bármilyen más is lehetett az. Megismerte tulajdonságaikat, reagálásaikat, kiegészítésük ezernyi fortélyát. Nem egy mesterien restaurált tárgy hirdeti mindmáig ez irányú tehetségét és tudását. Amit csinált, azt természetesen le is rajzolta. Történeti leltárkönyveink első néhány darabjából muzeológiát lehetne tanítani. Ha egy-egy tárgyleírás szakszerűségét mai szemmel számon lehet tőle kérni, szinte felesleges, mert minden tárgyleírás mellett ott van annak fényképszerű rajza.

Megay Géza múzeumi munkáján mindvégig érződik, hogy különféle gyárakban való dolgozás után elvégezte az állami fémipari szakiskola négy évfolyamát. Ez elválaszthatatlan szálakkal kötötte a miskolci fémművesség mind teljesebb megismeréséhez. A miskolci vaskapukból például külön múzeumi gyűjteménycsoportot hozott létre.

Megay Géza szolgálati, vagy személyi lapján így kezdődik a munkaviszony-bejegyzés: a Borsod–Miskolci Múzeumban időszakos díjazás nélküli önkéntes gyakornok 1921 és 1930 között. Rendszeres állásban ugyanitt díjazott preparátor 1930–1933 között. Ez már az az időszak, amikor nemcsak régészeti cserepeket, csontmaradványokat illesztget össze, vagy igyekszik rajzban megalkotni az egykor volt eredetit, hanem maga is gyűjt néprajzi tárgyakat, részt vesz ásatásokon, barlangbejárásokon. Ezekre a gyűjtőutakra emlékezve írja Bátky Zsigmond (1874–1939) Leszih Andorhoz (1880–1963) címzett levelében: „Jelentésemet a héten betérjesztem, s ha lehet a két levélről másolatot küldök. Mindhármatokat s a kis Megay fiút is melegen üdvözlöm.”³ A „kis Megay fiú” természetesen már megtanult fotózni, ami azért igen-igen fontos a miskolci múzeum történetében, mert sem Leszih Andor, sem Marjalaki Kiss Lajos nem művelte ezt a mesterséget – valamennyiünk nagy sajnálatára. Az egyik igen jeles fényképezési emlék 1924-ben datálódott. A Diósgyőrben készült felvétel három kutatót ábrázol, a címzett pedig Leszih Andor. A szöveg egyik sora így hangzik „várom a 600 koronás géppel való kijövetelét”. Természetesen más volt a terepen, a természetben fotózni, s ismét más belső térben műtárgyfotót készíteni. Tudománytörténeti kuriózum Palotay

2. A Herman Ottó Múzeum Helytörténeti Dokumentációja (a továbbiakban: HOM HTD.) 73. 484. 38.

3. HOM HTD. 84. 48. 24. 117.

Gertrúd (1901–1951) etnográfus, viselettörténész levele, aki mindössze három évvel volt idősebb, s a következőket írta Megaynak. „Igen tisztelt Megay Úr! Szíves sorainak kézhezvételét köszönettel igazolva közlöm, hogy a kérdéses kendő szegélydíszítményei közül két egymás melletti motívumnak kell a képen látszania, s ennyit kérek belőle lefényképezni. Ha 9x12 cm-es felvételt készít róla, úgy teljesen egyformán jónak és élesnek kell lennie, akár egy, akár 3 motívum van rajta. A miskolci felvételek mindegyikének az a baja, hogy a felvétel csupán középen éles, a szélek felé homályos, életlen. Ezen úgy kell segíteni, hogy a lencse nyílását egészen keskenyre leszűkíteni, s ennek megfelelően tovább exponálja a felvételt. Hogy milyen nyílás mellett meddig kell exponálni, arról van táblázat, ami minden fényképész boltban kapható. Kérem ilyen módon felvételeket készíteni. Fáradozásait előre is hálásan köszöni tisztelettel. Palotay Gertrúd.”⁴

A fényképezést aztán olyannyira sikerült elsajátítania, hogy munkáiban, feldolgozásaiban csak saját felvételeket volt hajlandó használni. Több százra tehető azoknak a felvételeknek a száma, amelyeket a múzeum negatívtára őriz. Meg kell jegyezni, hogy a történeti osztályon mindmáig vannak olyan negatívtekercek, amelyeket nem sikerült azonosítani. Ez minden bizonnyal nem az ő hibája, hanem a múzeumi belső átcsoportosításoké, átrendezéseké, amelyek során a felvételek azonosítási cédulái elkallódtak. Ha a negatívokról ő készített képeket, ilyen probléma nem fordulhatott elő, azok mindegyike szépen feliratozott, pontosan datált.

Leszih Andor mellett Megay Géza jól elsajátította a régész aprólékos, precíz, szakszerű munkáját. Az ásátások egy-egy településen, vagy annak határában eseményszámba mentek. Ezt jól érzékelteti az a levél is, amelyet 1932-ben Leszih küldött egy ásásra. Címzése: Megay Géza úrnak, Ároktő. Pontosabban: Útépitésnél múzeumi ásátás, esetleg Tiszadorogmán. A címzésen túl persze a levél tartalma sem érdektelen számunkra.⁵ „Kedves Géza! Pénteken este érkeztem haza persze elég gyengén, úgy, hogy még a múzeumban sem tudtam bejutni. A beküldött fiatalember elmondta az üzenetét Gáspárnak, de a válaszáért idáig nem jött be. Így üzenem tehát (ha oda érne ez a lapom) hogyha van lelet, különösen népvándorlás kori, vagy honfoglalás kori, és ha van felhasználható munkáserő, akkor maradjon és próbáljon tovább, mert a leletek fontosak (úgy látom). De ha nincs lelet és nincs ingyen munkaerő, akkor jöjjön haza. Mi innen nem tudhatjuk, hogy érdemes-e ott süttetni magát a napon, s nem látjuk, hogy az útépitési területen van-e még . . . és lelet? Ha van, akkor igen, folytassa. Ha a pénz elfogyva írjon és küldünk, ha kell sürgönyileg is. Amennyiben fontos és megmentendő sírok volnának úgy, hogy azokat otthagyni nem lehetne, viszont ingyenmunkást nem kapna, akkor inkább pár olcsó napszámerőt is alkalmazzon. Mondom mi innen nem tudjuk a helyzetét, de ha van remény, akkor maradjon. Ha kell pénz, írja meg pontosan, hogy hová küldjük? A legjobbakat kívánja és szeretettel üdvözli: LA”. Megay az üzenetet követően szintén levélben számol be az ásatásáról, s ebben a következőket írja: „. . . Ároktőről több sírlelettel (népv. kori) köztük egy igen szép lovas sír leletével tértem haza, a fényképét itt küldöm, volt a lovon 52 bronz pityke, szájában zabola rajta 2 db kengyel azonkívül vascsatt, a férfi mellett pedig rossz ezüst lemezek kovacsiholó acél vaskések bronz és vascsatt bronz sújtás. Az úttest másik oldalán pedig bronzkori temető van már két sírt onnan is sikerült kiszedni fejnél edények lábánál őrlőkö volt. Mindent rendesen jegyeztem és mindent hazahoztam . . .”⁶ Ebből az ása-

4. HOM HTD. 73. 484. 36. 1.

5. HOM HTD. 73. 484. 36. 2.

6. HOM HTD. 84. 48. 24. 158.

tásból született meg második régészeti tanulmánya, amely „Az Ároktó-dongóhalmi honfoglalás kori magyar temető” címmel jelent meg.⁷

Megay már 16 éve állt a múzeum szolgálatában, amikor lehetőség kínálkozott egy, a város által díjazott státus megpályázására. Herczog Ferenc főigazgató, a Magyar Nemzeti Múzeum alelnöke Halmay Bélának, Miskolc város polgármesterének az alábbi sorokkal javasolta: „Megay Géza 33 éves, ág. ev. vallású, nőtlen, négy évfolyamú fémipari szakiskolai végbizonyítvánnyal rendelkező díjtalan díjnok, ily minőségben 1933 óta áll Miskolc város szolgálatában, a Borsod–Miskolci Múzeumhoz beosztva.” A Borsod–Miskolci Múzeum vezetősége által kiállított mellékelt igazolás szerint 1921-től 1930-ig díjazás nélküli önkéntes gyakornok volt, 1930-tól 1936-ig a múzeum évi költségvetése terhére díjazott, preparátori teendőkkel megbízott alkalmazottként működött, összesen tehát 16 éve áll a múzeum szolgálatában. A múzeumbizottság már 1934-ben azt határozta, hogy a megszervezendő preparátori (segéd-tiszt) állásra Megay Gézát alkalmasnak találja és erre őt ajánlja. Már 1928-ban is nagy elismeréssel nyilatkozik róla a múzeum vezetősége, mint aki tevékenyen részt vett a múzeum belső munkálataiban, átrendezésében, ásatásaiban, s aki a mezőcsáti ásatást már akkor önállóan végezte. 1932-ben néhai Márton Lajos és dr. Bátky Zsigmond nemzeti múzeumi igazgatók teljes meglepéssel, illetőleg a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak működéséről, s végleges alkalmazásra a legmelegebben ajánlják. Nagy buzgalmát és eredményes tevékenységét bizonyítja 1937-ben kelt átiratában gróf Zichy István főigazgató és dr. Hillebrand Jenő igazgató is. A Közgyűjtemények Országos Felügyelőségének véleménye szerint a Borsod–Miskolci Múzeumnak szerencséje volt, hogy az elmúlt 16 év alatt gyakran és huzamosan betegeskedő vezetője mellett ilyen ügy- és tárgyszerető, szorgalmas, sokoldalú érdeklődésű jeles technikai felkészültségű és kitűnő gyűjtőérzékű fiatalember állott segítségül.”⁸ Az állást természetesen megkapta, s 1938 februárjától 1946-ig múzeumi segéd-tiszt. Közben persze a háború évei, amelyeket sikerül elviselhetően átvészelnie. Először 1943-ban hívták be, de ebben az évben két alkalommal is, majd 1944-ben Ukrajnában féléves frontszolgálatot következett. Innen szerencsés körülmények között hazavergődött, s a város felszabadulása után a kevesek között részt vett a múzeum különböző óvóhelyeken őrzött anyagának összegyűjtésében, újrarendezésében és restaurálásában. A múzeum 1950-es államosítása előtt – Leszih Andor mellett – 1946–1947-ben múzeumi tiszt, majd 1947–1950 között múzeumi főtiszt volt.

Az államosítással és Leszih Andor távozásával Megay Géza munkásságának megjelent tanulmányokban ugyan látványosnak és eredményesnek nem nevezhető, de az aprólékos feltáró, begyűjtő, dokumentáló és rendszerező munkában igen tartalmas, s számunkra magas szinten értékelhető szakasza záródott le. Az új szervezeti felépítésben a minisztérium múzeumvezetőként Vargha Lászlót helyezte Miskolcra, aki 1952-ig töltötte be ezt az állást. Távozása után természetesen tűnik, hogy Megay Gézát bízták meg a múzeum vezetésével rövid ideig. Miért ment el Miskolcra Vargha László? Nehéz választ adni, a megmaradt múzeumtörténeti dokumentumok sem tartalmaznak erre vonatkozó adatokat, de még utalásokat sem. Az 1970-es évek közepe táján Veres László történész kollégámmal gyakorta volt lehetőségünk vele találkozni. Úgy tűnt, az akkori légkör, a kitelepítések múzeumi vetületei elől is menekült. A hortobágyi kitelepítések kapcsán 1952-ben olyan nagy mennyiségű műtárgy került a múzeumba, hogy a raktárokon kívül a kiállító teret is ezek tárolására használták. A kiállítást ezért be is kellett zárni. A városi tanács később külön raktárakat biztosított a műtárgyak, főleg bútorok elhelyezésére. Valójában kaotikus állapotok uralkodtak. Az akkor elkobzott és múzeumba szállított anyag nyilvántartása, megőrzése, később tulajdonosaikhoz való

7. Megay G., 1956. 15–11.

8. HOM HTD. 73. 484. 38.

törvényes visszajuttatása, vagy időközbeni elkallódása, eltűnése külön vizsgálat és tanulmány tárgyát képezhetné.⁹

1953 szeptemberében Komáromy Józsefet helyezték múzeumvezetőnek Miskolcra, s a múzeum fejlődésének egy új szakaszában telik el az az évtized, amely Megay Géza számára nagyon sok keserűséget, megpróbáltatást, munkahelyi konfliktust okozott. Ezt az időszakot csak akkor ítélnéjük meg reálisan, ha sor kerül majd a Komáromy-hagyaték anyagának múzeumi feldolgozására.¹⁰ A személyi konfliktusoktól eltekintve nemcsak a múzeum egészének, hanem Megay Gézának is nagyon eredményes, termékeny volt ez az időszak. Megtörtént a múzeumi gyűjtemények átleltározása, a történeti anyag valamennyi munkálatait Megay Géza végezte. Az éves beszámolók és munkaterv megfeszített, szerteágazó munkáról tanúskodnak. Megay pl. egy évben 40-50 napot töltött Miskolcon és környékén tárgy- és dokumentációs anyaggyűjtéssel, s évi tárggyarapítása meghaladta a félezret. Munkaköri feladata volt a restaurálás, konzerválás és preparálás is. Évi teljesítménye 120–150 darab műtárgy között mozgott. A nyilvántartási, raktári munkát ebben az időszakban nem munkaidőben, hanem tárgymennyiségben határozták meg. Saját jelentései szerint évente 600 tárgyat leltározott, 1000 tárgyleíró kartont gépelt. A képgyűjteményt és negatívtárat évi százas nagyságrendekkel gyarapította. Tudományos tevékenységét az 1950-es évek elején kezdte, első tanulmánya 1952-ben jelent meg.¹¹ A mesterségek köréből a csizmadiákkal és az órással foglalkozott,¹² de igazi nagy témája az üveghuták történeti kutatása és a vasművesség emlékeinek feldolgozása volt. Sajnos életében egyikből sem született nagyobb lélegzetű tudományos feldolgozás. Az ismeretterjesztő, népművelő munka – a beszámolójelentések tanulsága szerint – kötelező volt. Így patronálta a hejőkeresztúri és a tokaji gyűjteményeket. (A múzeumok 1962-től tanácsi kezelésbe kerültek. Miskolc, Mezőkövesd, Tokaj és Széphalom egységekkel ekkor alakult ki a megyei múzeumi hálózat.) 1962. szeptember 1-ig (Kemenczei Tibor és K. Végh Katalin múzeumba kerüléséig) Megay Géza a legsürgősebb régészeti feladatokat, teendőket is ellátta. Ekkor készül el a Miskolc határában talált honfoglalás kori temető anyagának feldolgozásával,¹³ majd rövidesen megjelenik a Mezőzombor–bálványdombi honfoglalás kori temetőről írt munkája is.¹⁴ Tanulmányai közül figyelmet érdemel az, amelyben Lillafüred barlangjainak ősrégészeti jelentőségét ecseteli,¹⁵ s bár nem közvetlenül idekapcsolódik, de megemlítendő, hogy foglalkozott a múzeumban őrzött Herman Ottó relikviákkal is.¹⁶

1960 végén, amikor el kellett készíteni az 1961–1965 közötti időszakra szóló (második) ötéves munkatervet, a miskolci múzeumnak Komáromy József igazgatón és Megay Géza tudományos főmunkatárson kívül mindössze két szakmuzeológusa volt Lajos Árpád és Bodgál Ferenc személyében. Ekkor még senki sem gondolhatta, hogy ez a munkaterv Megay Géza számára már nem megvalósítható. 59 éves korában, 1963. december 8-án elhunyt. Mindössze néhány hónappal élte túl nagy tanítómesterét, Leszih Andort.

9. 1983-ban került a múzeum tulajdonába Nyékládházáról két nagyon fontos dokumentum. Egyik az 1952/53-ban Hortobágyra kitelepítettek állománykönyve, a másik pedig a kitelepítettek családtagjainak nyilvántartása. A dokumentumok feldolgozás alatt állnak. HOM HTD. 83. 2. 1., 83. 2. 2.

10. Komáromy József teljes hagyatéki anyaga a múzeumba került. A hagyaték rendezett, kutatható. HOM HTD. 77. 272. 1–681.

11. *Megay G.*, 1952. 132–134.

12. *Megay G.*, 1954. 60–63., *Megay G.*, 1960. 538–546., 1963. 64–69.

13. *Megay G.*, 1956. 14–21.

14. *Megay G.*, 1963. 37–53.

15. *Megay G.*, 1955. 75–77.

16. *Megay G.*, 1960. 186–193.

IRODALOM

Megay G.,

1952. Hun-germán sírleletek a Borsod megyei Szirmabescnyőről. *Archeológiai Értesítő*, 132–134.
1954. Az öreg csizmadia búcsúja szerszámaintól. *Kohó*, II. 60–63.
1955. Lillafüred barlangjainak ősrégészeti jelentősége. In. *Lillafüred barlangjai*. Miskolc Múzeum Közleményei, 3. 15–22.
1956. Az Ároktő-dongóhalmi honfoglalás kori magyar temető. A miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 3. 15–22.
1956. A Miskolc-repülőtéri honfoglalás kori magyar temető. A miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 4. 14–21.
1960. Herman Ottó-relikviák a miskolci múzeumban. *Borsodi Szemle*, IV. 186–193.
1960. A miskolci óriásipar története, I. *Borsodi Szemle*, IV. 538–546.
1963. A Mezőzombor-bálványdombi honfoglalás kori temető. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve, III. 37–53.
1963. A miskolci óriásipar története, II. *Borsodi Szemle*, VII. 64–69.
1970. A miskolci avasi templom 1941. évi ásatásának eredményei. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve, IX. 129–170.

GÉZA MEGAY'S LEBEN UND SCHAFFEN (1904–1963)

(Auszug)

1987 erschien der erste Band der neuen Veröffentlichungsreihe des Museums unter dem Titel „Miskolc város történeti közlemények” („Mitteilungen zur Stadtgeschichte Miskolc's”). Diese Schrift ist der Erinnerung an den Geschichtsforscher Lajos Marjalaki Kiss aus Anlaß seines 100. Geburtstages gewidmet. In Fortsetzung der Bearbeitung der Lebenswerke unserer hervorragenden Museologen erinnern wir uns 1988 aus Anlaß ihres 25. Todestages an Andor Leszih und Géza Megay. Diese Studie ist in Wirklichkeit eine Zusammenfassung der zu ihrem Gedenken verlesenen Texte.

Géza Megay wurde in Miskolc geboren, er ist ein ehemaliger Kollege von uns, der auf autodidaktischem Wege zum Museologen wurde, der gleichermaßen auf den Gebieten der Altertumsforschung, der Geschichtsforschung, der Völkerkunde und der Restauration zuhause war. In der Studie werden drei große Abschnitte seines Schaffens betrachtet und die Tätigkeiten Géza Megay's als Verbreiter von Kenntnissen, als Wissenschaftler und Museologe werden untersucht. Sein Lebenswerk wird auf seinen Platz innerhalb der Organisation des miskolcer Borsod Megyei Muzeum gestellt.

Das Material des Nachlasses von Géza Megay ist in vollständigem Umfange in die geschichtliche Abteilung des Museums gekommen. Bei seiner Überprüfung stellte sich heraus, daß es in großer Menge Handschriften enthält, die bisher nicht gedruckt erschienen sind. Darum hat der Autor die bibliografische Systematisierung des Nachlaßmaterials und dessen gesamte Veröffentlichung übernommen. Die die Studie ergänzende Literatur enthält tatsächlich Géza Megay's sämtliche gedruckt erschienenen Studien.

István Dobrossy